

Rikard Warlenius

Därför gamblar bankerna

VAD GLADA de europeiska bankerna och börshandlarna blev i måndags! Så mycket har inte börskurserna stigit på en dag sedan 1930-talet, vilket nästan fick oss att glömma att kursfallet förra veckan var det värsta sedan 1930-talet.

Nu är det inte så konstigt att börserna skuttar av glädje. Vem blir inte uppåt av bidrag från staten? Om de 700 miljarder dollar som USA:s kongress gav bort häromveckan var mycket är det småpotatis jämfört med vad euro-ländernas regeringar nu utlovar: 500 miljarder euro i Tyskland, 360 miljarder i Frankrike, 100 miljarder i Spanien, 85 miljarder i Österrike...

Det är en räddningsaktion av historiska mått. Euro-ländernas finansministrar har lovat att gå i god för bankernas lån till varandra och för att ingen viktig bank ska tillåtas gå i putten. Staten ska i stället skjuta till kapital genom att teckna nyemissioner i hotade banker. Att staten nu räddar finanssektorn är förmodligen nödvändigt för att undvika att även den "reala" ekonomin kraschar. Det var ju vad som hände när USA:s regering inte ingrep i Wall Street-kraschen den 24 oktober 1929. Då övergick finanskrisen i en depression som skickade ut miljoner amerikaner i arbetslöshet och bostadslöshet.

DENNA DYRA RÄDDNING av finanskapitalet leder förstås till reflektion. De mest insnöade nyliberalerna menar att marknaden måste klara sig själv: Det lilla av regleringar som finns kvar ska bort och kraschen läka ut själv; det vill säga genom en repris på 1930-talskrisen. Denna linje förlorade i Washington och är ytterst marginaliserad i övriga världen. I stället har en bred mittlinje – från president Bush till LO:s chefsekonom – segrat som bygger på statlig intervention i krisen, men därefter en snabb återprivatisering av finanssektorn.

Även dessa anhängare av den fria marknaden borde dock se ett behov av en striktare reglering av finanssektorn. Finanskriserna är trots allt ett återkommande inslag och beror på ett i grunden dysfunktionellt system där bankerna håller samhället som gisslan: De vet att staten inte kommer att tillåta dem att gå omkull och kan därför gambla.

Denna mainstream borde också inse att krisens förutsättning var en finansbubbla uppblåst av låg ränta, oansvarig utlåning och handelsunderskott. Kapitalet måste i längden växa ur produktiva investeringar, inte spekulation. Allt detta leder i bästa fall till insikten att sparande och kreditgivning är en för viktig del av ekonomin för att överlåta åt privatkapitalet – i synnerhet i den lågkonjunktur som inte ens miljardgåvorna till finanskapitalet lär kunna förhindra.

DEN STORA DEPRESSIONEN bidrog på sitt sätt till såväl nazismen som andra världskriget. 1933, jämnt 75 år sedan, var året då Hitler tog makten i Tyskland, men det var även året då Franklin D Roosevelt tillträdde som amerikansk president och sjösatte sin "New Deal"-politik, och året då Gunnar Myrdal skrev *Konjunkturer och offentlig bushållning*, som blev en teoretisk plattform för den socialdemokratiska krispolitiken. 1933 markerar början för den statsinterventionistiska välfärdskapitalism som sedan blommade ut efter världskriget.

Om dagens globala samhälle ska kunna ta sig an såväl finanskrisen som den djupare ekologiska krisen vars mest akuta uttryck är klimatförändringarna, är en betydligt mer intervenerande offentlig sektor – på internationell nivå – det minsta som krävs. I bästa fall sprider sig den insikten.

